

ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΕΣ

ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΣΑΝΟΥΔΟΥ

**Ο «εκλεκτός»
ενός πειράματος**



Σάρα Κοέν-Σκαλί

«Μαξ»

μτφρ.: Άννα Κοντολέων

εκδ. Πατάκη σελ. 486

Στο τελευταίο της βιβλίο, η Σάρα Κοέν-Σκαλί κάνει μια ασυνήθιστη επιλογή ως προς τον αφηγητή της: ο Κόνραντ αρχίζει να διηγείται την ιστορία του πριν ακόμα γεννηθεί και την ολοκληρώνει πριν κλείσει τα 10. Η φωνή του δεν θυμίζει τη φωνή ενός παιδιού - είναι η ώριμη και ενίοτε κυνική φωνή ενός ενήλικου, που δεν μετανιώνει για τις πράξεις του, αλλά συχνά βασανίζεται από ανομολόγητες τύψεις, ηθικά διλήμματα και μισοθαμμένες τραυματικές αναμνήσεις. Αναμφίβολα, πρόκειται για μια διαταραγμένη προσωπικότητα, και πώς θα μπορούσε να είναι αλλιώς, αφού ο μικρός Μαξ, όπως τον αποκαλούσε η μητέρα του στο σύντομο διάστημα της συνύπαρξής τους, ουσιαστικά δεν γνώρισε παιδική ηλικία. Στα μάτια των «δημιουργών» του, δεν ήταν παιδί αλλά το πρότυπο προϊόν ενός φιλόδοξου πειράματος με στόχο την εξάπλωση της αρίας φυλής.

Από το 1936 έως τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, περίπου 8.000 παιδιά γεννήθηκαν στα ειδικά διαμορφωμένα «σπίτια» του προγράμματος Lebensborn σε όλη τη Γερμανία, υλοποιώντας το όραμα του Χάινριχ Χίμλερ. Αλλά τόσα ή περισσότερα γεννήθηκαν στη Νορβηγία και μερικές εκατοντάδες στην Αυστρία, τη Γαλλία και το Βέλγιο, ενώ δεκάδες χιλιάδες παιδιά υπολογίζεται ότι απομακρύνθηκαν από τις οικογένειές τους στην Πολωνία, τη Ρωσία, την πρώην Γιουγκοσλαβία και τις χώρες της Βαλτικής προκειμένου να «γερμανοποιηθούν». Βασισμένη σε ιστορικά στοιχεία, η Γαλλίδα συγγραφέας μπλέκει την πραγματικότητα με τη μυθοπλασία για να εξιστορήσει τις περιπέτειες ενός φανταστικού ήρωα, ο οποίος θα μπορούσε κάλλιστα να είναι υπαρκτό πρόσωπο. Γαλουχημένος με τις αξίες του Γ΄ Ράιχ, ο Μαξ -άριστος εκπρόσωπος της αρίας φυλής- διακατέχεται από την αγωνία να αποδειχθεί αντάξιος των προσδοκιών των δημιουργών του. Ακόμα και ως έμβρυο αναρωτιέται αν θα καταφέρει να περάσει με επιτυχία όλες τις δοκιμασίες των γιατρών, αν τα μαλλιά του θα είναι αρκετά ξανθά και τα μάτια του αρκετά γαλανά για να του εξασφαλίσουν μία θέση μεταξύ των εκλεκτών. Αποφασίζει, μάλιστα, να καθυστερήσει κάπως τη γέννησή του έτσι ώστε να έρθει στον κόσμο ανήμερα στα γενέθλια του Χίτλερ. Η ανάμνηση της μητέρας του, της ανύπαντρης νεαρής γυναίκας που δέχθηκε -ή αναγκάστηκε- να συμμετάσχει στο πρόγραμμα, σταδιακά ξεθωριάζει και ο Μαξ εξελίσσεται σε βασικό συντελεστή του «πειράματος», συνήθως χωρίς να αντιλαμβάνεται πλήρως τις συνέπειες των πράξεών του. Η ζωή του αλλάζει οριστικά όταν γνωρίζει τον Λούκας, έναν κατάξανθο έφηβο που θα μπορούσε να είναι αδελφός του, αλλά κρύβει ένα μυστικό.

Το νεαρό της ηλικίας του αφηγητή τον καθιστά, αν όχι συμπαθητικό, τουλάχιστον άξιο συγχώρεσης στα μάτια του αναγνώστη. Οι παιδικές απορίες και οι αφελείς περιγραφές του «ελαφραίνουν» κάπως την ατμόσφαιρα του μυθιστορήματος, που εξαιτίας της θεματολογίας του θα μπορούσε να είναι αφόρητα καταθλιπτικό. Ταυτόχρονα, το γεγονός πως ένα παιδί -για την ακρίβεια πολλές χιλιάδες παιδιά- μπορεί να μετατραπεί σε «εργαλείο» πολιτικών στοχεύσεων και στρατηγικών επέκτασης είναι από μόνο του αρκετά τρομακτικό.